

**Česká republika
NÁLEZ
Ústavního soudu**

Jménem republiky

Ústavní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy Jaromíra Jirsy jako soudce zpravodaje a soudců Tomáše Lichovníka a Davida Uhlíře o ústavní stížnosti **J. K.**, zastoupeného Mgr. Petrem Čížkem, advokátem se sídlem v Liberci, Pražská 132/4, proti usnesení Nejvyššího soudu č. j. 25 Cdo 3523/2020-163 ze dne 15. 4. 2021 a rozsudkům Krajského soudu v Praze č. j. 25 Co 91/2020-136 ze dne 30. 6. 2020 a Okresního soudu v Nymburce č. j. 12 C 179/2018-95 ze dne 17. 1. 2020, za účasti **Nejvyššího soudu, Krajského soudu v Praze a Okresního soudu v Nymburce**, jako účastníků řízení, a dále **a) MUDr. P. K.**, a **b) společnosti UNIQA pojišťovna, a. s.**, se sídlem v Praze 6, Evropská 136/810, jako vedlejších účastníků řízení, takto:

I. Usnesením Nejvyššího soudu č. j. 25 Cdo 3523/2020-163 ze dne 15. 4. 2021 a rozsudky Krajského soudu v Praze č. j. 25 Co 91/2020-136 ze dne 30. 6. 2020 a Okresního soudu v Nymburce č. j. 12 C 179/2018-95 ze dne 17. 1. 2020 bylo porušeno právo stěžovatele na soudní ochranu podle článku 36 odst. 1 ve spojení s článkem 37 odst. 3 Listiny základních práv a svobod.

II. Usnesení Nejvyššího soudu č. j. 25 Cdo 3523/2020-163 ze dne 15. 4. 2021 a rozsudky Krajského soudu v Praze č. j. 25 Co 91/2020-136 ze dne 30. 6. 2020 a Okresního soudu v Nymburce č. j. 12 C 179/2018-95 ze dne 17. 1. 2020 se ruší.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci

1. Předmětem přezkumu Ústavního soudu jsou rozhodnutí obecných soudů vydaná v medicínskoprávním sporu k žalobě stěžovatele proti vedlejšímu účastníkovi (za účasti vedlejší účastnice) o zaplacení 563 105,32 Kč s příslušenstvím jako náhrady nemajetkové újmy na zdraví, které nebylo vyhověno. Namítáno je porušení čl. 36 odst. 1, čl. 7 odst. 1 ve spojení s čl. 31, věty první, a čl. 11 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“).

II. Řízení před obecnými soudy

2. Stěžovatel navštívil v srpnu 2016 kožního lékaře (vedlejšího účastníka) s podezřelým kožním útvarem na čele a byl mu diagnostikován nezhoubný keratom. Jak se později ukázalo, šlo ve skutečnosti o nádorové onemocnění maligním melanomem, které si vyžádalo léčbu o to rozsáhlejší a invazivnější, oč nebylo diagnostikováno dříve. Podstatným žalobním bodem stěžovatele proto byla absence histopatologického vyšetření

původně odstraněného útvaru, které mohlo vést k časnějšímu odhalení nemoci s následnou méně invazivní a pravděpodobně úspěšnější léčbou.

3. Okresní soud v Nymburce (dále jen „nalézací soud“) napadeným rozsudkem žalobu stěžovatele o odčinění újmy na zdraví, jež mu měla vzniknout v důsledku nesprávného lékařského postupu, zamítl. Po provedeném dokazování dospěl nalézací soud podle bodu 27 *in fine* odůvodnění rozsudku k následujícímu závěru: „*Jelikož neexistuje jakýkoliv záznam, popis či jiné zachycení předmětného útvaru žalobce v rozhodné době, tedy v době zákroku žalovaného, z obsahu jeho výpovědi také popis nenapovídá jinému závěru, nelze závěr znalkyně konfrontovat s tímto stavem, ani objektivně podrobit dalšímu přezkumu a toliko odkázat na její jednoznačný závěr opřený i o její dlouholetou profesionální zkušenost. ... I když zdravotní dokumentace vedená žalovaným je strohá a prakticky neobsahuje žádné údaje o provedeném klinickém vyšetření, popis problému ani jiné zjištění o pacientovi, jeho osobní anamnéze, atd., nejedná se o pochybení způsobilé založit předmětný nárok.*“ Na základě uvedených zjištění soud uzavřel, že stěžovatel jako žalobce neunesl důkazní břemeno k tvrzení, že lékař postupoval *non lege artis*, tj. neposkytl stěžovateli zdravotní péči na náležité odborné úrovni (podle pravidel vědy a uznávaných medicínských postupů, při respektování individuality pacienta, s ohledem na konkrétní podmínky a objektivní možnosti) ve smyslu § 4 odst. 5 zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotních službách), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o zdravotních službách“).

4. Důvod zamítnutí žaloby nalézací soud nicméně promítl v rozhodování o náhradě nákladů řízení a aplikoval § 150 občanského soudního řádu (dále též „o. s. ř.“) s následujícím odůvodněním (bod 29 rozsudku): „*Právní hodnocení sporu výše bylo založeno soudem na neunesení břemene důkazního žalobcem pro objektivní neexistenci důkazu, který by popisoval předmětný útvar v době ošetření žalovaným. Tato situace nemusela nastat, pokud by žalovaný řádně kožní útvar žalobce popsal, tak jak bylo později učiněno dalšími zařízeními a lépe vedl zdravotnickou dokumentaci pacienta.*“

5. Krajský soud v Praze (dále jen „odvolací soud“), ke kterému stěžovatel následně podal odvolání odůvodněné zejména pochybením nalézacího soudu při formulaci otázek soudní znalkyni, doplnil dokazování jejím opětovným výsledkem, a poté rozsudek nalézacího soudu potvrdil. Nalézací soud podle něj nepochybil při zadání otázek soudní znalkyni, která se správně vyjadřovala pouze k odborným otázkám skutkovým, nikoli právním. Podobně jako soud nalézací rovněž odvolací soud v bodě 19 doplnil: „*Je evidentní, že byt' byl po provedení dokazování shledán postup žalovaného ‚lege artis‘ a žaloba nedůvodnou, stalo se tak pro neunesení důkazního břemene žalobcem. Mj. absentoval záznam, který by popisoval, resp. zachycoval zkoumaný útvar žalobce v době jeho ošetření žalovaným, tj. v srpnu 2016. Jak správně uvádí soud prvního stupně, tento stav mohl ovlivnit žalovaný řádným vedením zdravotnické dokumentace. Odvolací soud v tomto směru odkazuje na Přílohu č. I. bod 3. vyhlášky č. 98/2012 Sb., o zdravotnické dokumentaci, v platném znění, vydané k provedení ust. § 69 písm. a) až d) zákona o zdravotních službách, jakož i na ust. § 53 zákona o zdravotních službách.*“

6. Dovolání stěžovatele odmítl Nejvyšší soud pro nepřípustnost, jelikož námitky stěžovatele nesměřovaly proti právnímu posouzení věci, ale jen proti skutkovým závěrům. Zpochybnění samotného hodnocení důkazů soudem není způsobilý dovolací důvod ve smyslu § 241a odst. 1 o. s. ř.

III. Argumentace stěžovatele

7. Stěžovatel spatřuje porušení svých základních práv především v pochybení obecných soudů při zjišťování otázky, zda vedlejší účastník poskytl stěžovateli zdravotní služby na náležité odborné úrovni, tj. zda byl jeho postup při vyšetření stěžovatele *lege artis* či *non lege artis*. V této souvislosti obecným soudům (s odkazem např. na rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 25 Cdo 878/2014 ze dne 25. 2. 2016) vytýká již obsah zadání znaleckého posudku, přenášející na znalkyni MUDr. J. H. podle něj nepřípustně otázky právního posouzení, nesprávně vedený výslech soudní znalkyně, jakož i následné hodnocení znaleckého posudku, jehož závěry měly obecné soudy jen nekriticky (mechanicky) přijmout.

8. Poukazem na odbornou literaturu (publikovanou mimo jiné i soudní znalkyní MUDr. H.) stěžovatel rozporuje znalecký posudek také po obsahové stránce. Nedílnou součástí každého klinického vyšetření je ověření anamnestických údajů, pečlivá a komplexní prohlídka svlečeného pacienta, užití dermatoskopu při vyšetřování dermatóz, histologické vyšetření či pořízení fotodokumentace. Vzhledem k tomu, že stěžovatel tímto způsobem vyšetřen nebyl, považuje obsah znaleckého posudku, který shledává postup vedlejšího účastníka jako *lege artis*, za rozporný s obsahem uvedeného. Stanovisko zaujaté znalkyní je podle stěžovatele za situace nedostatku relevantních informací o stavu pacienta a průběhu ošetření v rozhodné době ovlivněno její profesní kolegialitou.

9. Proto stěžovatel odmítá právní závěr obecných soudů, že neunesl důkazní břemeno k tvrzení o postupu lékaře *non lege artis*; důkaz popisující kožní útvar na jeho čele v době ošetření vedlejším účastníkem objektivně neexistoval, z důvodu, který objektivně nemohl ovlivnit. Důkazní břemeno tedy nemůže ležet na jeho straně za situace, kdy vedlejší účastník zanedbal svoji povinnost vést řádně lékařské záznamy. Ačkoli obecné soudy strohost zdravotnické dokumentace samy konstatovaly, nevyvodily z této skutečnosti relevantní závěry a jejich rozhodnutí jsou nepřezkoumatelná.

IV. Procesní předpoklady řízení před Ústavním soudem a vyjádření účastníků

10. Ústavní stížnost byla podána včas, osobou oprávněnou a řádně zastoupenou advokátem v souladu s § 30 odst. 1 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o Ústavním soudu“), a je přípustná podle § 75 odst. 1 téhož zákona.

11. V souladu s § 42 odst. 4 zákona o Ústavním soudu vyzval soudce zpravodaj účastníky řízení a vedlejší účastníky, aby se k ústavní stížnosti vyjádřili, a připojil spis nalézacího soudu.

12. Vedlejší účastník Ústavnímu soudu sdělil, že nebude v řízení svá práva uplatňovat (§ 32 zákona o Ústavním soudu), vedlejší účastnice se k výzvě Ústavního soudu nevyjádřila. Nalézací soud plně odkazuje na své rozhodnutí, stejně jako soud odvolací, jež poukazuje zejména na opětovný výslech soudní znalkyně v odvolacím řízení, která s přihlédnutím k okolnostem dostatečně obhájila závěry svého posudku. Také Nejvyšší soud podle svého vyjádření vysvětlil dostatečně srozumitelně důvody nepřípustnosti dovolání v napadeném usnesení.

13. Vzhledem k tomu, že účastníci řízení nedoplňovali svá vyjádření žádnými novými připomínkami, Ústavní soud je nezaslal stěžovateli k replice.

V. Upuštění od ústního jednání

14. Ústní jednání Ústavní soud nekonal, neboť od něj nebylo možné očekávat další objasnění věci (§ 44 zákona o Ústavním soudu) – skutková zjištění i právní argumentace potřebné pro posouzení Ústavního soudu jsou zřejmé z písemných podání účastníků a připojeného spisu nalézacího soudu zn. 12 C 179/2018.

VI. Vlastní hodnocení Ústavního soudu

15. Po seznámení s podáními účastníků a obsahem spisu dospěl Ústavní soud k závěru, že je ústavní stížnost důvodná.

VII. a) Obecná východiska ústavněprávního přezkumu

16. Ústavní soud jako orgán ochrany ústavnosti v souladu s čl. 83 Ústavy není součástí systému obecné justice (srov. čl. 90 a 91 odst. 1 Ústavy); nepřísluší mu právo dozoru nad rozhodovací činností obecných soudů ani právo znovu hodnotit jejich skutková zjištění a právní závěry [viz již nálezy sp. zn. II. ÚS 341/96 ze dne 25. 6. 1997 (N 84/8 SbNU 281)]. Jeho posláním je především ochrana lidských práv a svobod; k dozoru či kontrole je Ústavní soud oprávněn pouze v situaci, kdy obecné soudy svými rozhodnutími nelegitimním způsobem zasáhnou do ústavně zaručených základních práv a svobod jednotlivce, vybočí z ústavních limitů jejich činnosti a nerespektují hodnotový základ právního řádu daný ústavním pořádkem. Ústavní soud může zasáhnout také v případě, kdy jsou právní závěry obecného soudu v extrémním nesouladu s vykonanými skutkovými zjištěními [viz např. nálezy sp. zn. III. ÚS 84/94 ze dne 20. 6. 1995 (N 34/3 SbNU 257)].

17. Ve světle souzené medicínskoprávní věci je žádoucí zastavit se u několika dílčích ústavních aspektů spravedlivého procesu (zejména procesu dokazování) plynoucích z čl. 36 odst. 1 a čl. 37 odst. 3 Listiny.

VII. a) A. Důkaz znaleckým posudkem a jeho hodnocení

18. Znalecký posudek je zvláštním typem důkazního prostředku a v rámci dokazování mu přísluší významné místo. Z hlediska ústavně relevantních vad procesu dokazování se v rozhodovací činnosti Ústavního soudu opakovaně objevuje otázka jeho provádění a hodnocení.

19. V první řadě soud nesmí přenášet na znalce svou odpovědnost, může od něj žádat jen objasnění odborných skutkových zjištění, nikoli právní závěry. Citovat k tomu lze například z usnesení Nejvyššího soudu č. j. 8 Tdo 190/2017-53 ze dne 20. 9. 2017: „Znalci z oboru zdravotnictví, odvětví stanovení nemateriální újmy na zdraví, nepřísluší, aby na základě Metodiky Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví (bolest a ztížení společenského uplatnění podle § 2958 o. z.) sám stanovil a určil částku náhrady za ztížení společenského uplatnění, neboť je to soud, kdo stanoví její výši podle předem daných kritérií. Účelem znaleckého posudku je vytvořit pro soud dostatečně podrobný,

strukturovaný a pochopitelný skutkový podklad, obsahující odborný lékařský závěr o míře vyřazení poškozeného ze životních činností definovaných v Metodice tak, aby soud mohl učinit právní závěr o výši náhrady za nemajetkovou újmu.“ Předestřený úkol musí být ze strany soudu bez výjimky splněn [srov. nález sp. zn. I. ÚS 143/11 ze dne 1. 9. 2014 (N 161/74 SbNU 383), nález sp. zn. II. ÚS 2172/14 ze dne 10. 3. 2015 (N 54/76 SbNU 747), či usnesení sp. zn. IV. ÚS 3470/15 ze dne 19. 7. 2016 (U 11/82 SbNU 799)].

20. Je-li znalecký posudek řádně zadán, vypracován a proveden k důkazu, přichází na řadu jeho zhodnocení rozhodujícím soudem; ze stěžejních zásad dokazování (§ 132 o. s. ř.) totiž vyplývá požadavek kritického hodnocení všech důkazů, včetně znaleckého posudku. V nálezu sp. zn. III. ÚS 299/06 ze dne 30. 4. 2007 (N 73/45 SbNU 149) i dalších navazujících se podává: „*Znalecký posudek je nutno hodnotit stejně pečlivě jako každý jiný důkaz; ani on a priori nepožívá větší důkazní síly, a musí být podrobován všestranné prověrce nejen právní korektnosti, ale i věcné správnosti. Hodnotit je třeba celý proces utváření znaleckého důkazu, včetně přípravy znaleckého zkoumání, opatřování podkladů pro znalce, průběhu znaleckého zkoumání, věrohodnosti teoretických východisek, jimiž znalec odůvodňuje své závěry, spolehlivosti metod použitých znalcem a způsobu vyvozování jeho závěrů.*“ Ponechávat bez povšimnutí věcnou správnost znaleckého posudku, bez dalšího důvěřovat závěrům znalce, by znamenalo ve svých důsledcích popřít zásadu volného hodnocení důkazů soudcem podle jeho vnitřního přesvědčení, privilegovat znalecký důkaz a přenášet odpovědnost za skutkovou (popř. i právní) správnost soudního rozhodování na znalce; takový postup však nelze z ústavněprávních hledisek akceptovat [viz dále např. nález sp. zn. I. ÚS 4457/12 ze dne 24. 7. 2013 (N 132/70 SbNU 221), nález sp. zn. III. ÚS 2253/13 (N 3/72 SbNU 41) ze dne 9. 1. 2014 nebo i nález sp. zn. I. ÚS 3937/18 ze dne 28. 4. 2020; všechna rozhodnutí jsou dostupná na <https://nalus.usoud.cz>].

21. Jakkoli je v odůvodněných (typově pravidelných) případech znalecký posudek významným důkazním prostředkem, nesmí zůstat jediným a zejména nemůže nahrazovat nedostatek skutkových zjištění [nález sp. zn. II. ÚS 194/11 ze dne 22. 11. 2012 (N 193/67 SbNU 319)]. Je-li pro rozhodnutí nezbytný znalecký posudek, je třeba, aby znalci byly předloženy kompletní podklady, prezentující nejen písemnou dokumentaci, ale i další tvrzení, která soud shledal jako relevantní k rozhodnutí dané věci [podrobněji srov. body 61–63 nálezu sp. zn. I. ÚS 3253/13 ze dne 26. 8. 2015 (N 157/78 SbNU 359)]. Metodologie znaleckého dokazování vyžaduje, aby obecné soudy i znalec kriticky hodnotili úplnost a bezvadnost podkladových materiálů, které znalec svému zkoumání podrobuje (znovu nález sp. zn. I. ÚS 4457/12).

22. Vychází-li soudní znalec z podkladů, které nejsou pro zjištění sporné otázky relevantní (a úkolem soudu je vést dokazování efektivně a hospodárně, tedy se zadání zbytečného znaleckého zkoumání v první řadě vyvarovat), je třeba posudek v tomto duchu jako důkaz zhodnotit a z učiněného hodnocení vyvodit adekvátní skutkové závěry (např. i to, že z něj není možné potřebný skutkový závěr učinit). Pak – nejde-li současně o případ, kdy by tvrzení účastníka při absenci zásadního důkazu byla vyvrácena jinými důkazními prostředky (např. usnesení sp. zn. II. ÚS 4013/17 ze dne 9. 10. 2018, sp. zn. IV. ÚS 2350/18 ze dne 16. 4. 2019 či sp. zn. III. ÚS 1341/19 ze dne 30. 7. 2019) – je třeba soustředit pozornost k jiným provedeným důkazům [viz nález sp. zn. I. ÚS 3270/12 ze dne 4. 6. 2013 (N 99/69 SbNU 661)] či dosud neprovedeným důkazním návrhům účastníků, popř. je v tomto směru náležitě poučit. V opačném případě obecné soudy

nedodržují principy spravedlivého vedení soudního řízení plynoucí z čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

23. Hodnocení důkazu znaleckým posudkem spočívá v posouzení, zda závěry posudku jsou náležitě odůvodněny, zda jsou podloženy obsahem znaleckého nálezu, zda bylo přihlédnuto ke všem skutečnostem, s nimiž se bylo třeba vypořádat, zda závěry posudku nejsou v rozporu s výsledky ostatních důkazů a zda odůvodnění znaleckého posudku odpovídá pravidlům logického myšlení. Aby soud mohl znalecký posudek odpovědně hodnotit, nesmí se znalec omezit na podání odborného závěru, nýbrž z jeho posudku musí mít soud možnost seznat, z kterých zjištění v posudku znalec vychází, jakou cestou k těmto zjištěním dospěl a na základě jakých úvah došel ke svému závěru (srov. rozhodnutí č. 47 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 1955, citované v rozsudku Nejvyššího soudu sp. zn. 22 Cdo 1810/2009 ze dne 21. 10. 2009).

VII. a) B. Důkaz zdravotnickou dokumentací a jeho hodnocení

24. Podle § 53 zákona o zdravotních službách je lékař povinen vést zdravotnickou dokumentaci, což je vedle povinnosti postupovat s náležitou odbornou péčí (zvanou *lege artis*) a poskytovat zdravotní služby na základě informovaného souhlasu pacienta jednou ze tří základních zákonných povinností poskytovatele zdravotních služeb (VALUŠ, A. *Civilní spory mezi lékařem a pacientem při poskytování zdravotní péče*. 1. vyd. Praha: Leges, 2014, s. 34–50.). Podle druhého odstavce uvedeného ustanovení [písm. d) a e)] je jejím obsahem „podle účelu jejího zaměření“ mimo jiné „informace o zdravotním stavu pacienta, o průběhu a výsledku poskytovaných zdravotních služeb a o dalších významných okolnostech souvisejících se zdravotním stavem pacienta a s postupem při poskytování zdravotních služeb“, a dále také „údaje zjištěné z rodinné, osobní a pracovní anamnézy pacienta“.

25. Porušení povinnosti vést řádně zdravotní dokumentaci samo o sobě za postup *non lege artis* označit nelze, neboť nejde o poskytnutí zdravotní služby v pravém slova smyslu. Samotným pochybením ve vedení zdravotnické dokumentace újma pacienta na zdraví nevznikne; újma může například vzniknout vlivem nesprávnosti záznamu (viz již zmíněný nálezn sp. zn. III. ÚS 2253/13), nikoli však jím samotným. Jde tedy o povinnost doprovodnou, která však může mít podstatný vliv na důkazní situaci (obou) účastníků v následném soudním řízení. Podle odborné literatury má přímo klíčovou informační hodnotu, neboť „nedbalé vedení zdravotnické dokumentace může i při sebepečlivěji a správně poskytnuté zdravotní péči vést k nemožnosti tuto skutečnost prokázat, ... Samotné nedbalé vedení zdravotnické dokumentace, tj. neúplné, nepravdivé nebo nečitelné záznamy o dosud poskytnuté péči, může být v některých případech v konečném důsledku rizikovější než její faktická absolutní absence“ [viz MACH, Jan, Aleš BURIÁNEK, Dagmar ZÁLESKÁ, Miloš MÁCA a Barbora STEINLAUF. Zákon o zdravotních službách: Praktický komentář. § 53 [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2022-5-27]. ASPI_ID KO372_2011CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.]. Bez povšimnutí proto nemůže zůstat ani v soudním řízení (viz dále).

26. V dosud ojedinělém (podrobněji neodůvodněném) usnesení vyšel Nejvyšší soud z předpokladu, že závěr o úplnosti a správnosti zdravotní dokumentace je závěrem skutkovým, k němuž je zapotřebí odborných znalostí; soud podle něj není schopen posoudit, zda zdravotní dokumentace v každém případě obsahuje všechny údaje, které podle zákona obsahovat má a zda byla vedena řádně (usnesení Nejvyššího soudu sp. zn.

25 Cdo 117/2021 ze dne 28. 4. 2021). To je předpoklad správný potud, že soudní znalec jako odborník může (je-li toho podle uvážení soudu třeba) obsah zkoumané zdravotnické dokumentace zasadit do kontextu obvyklé praxe a zhodnotit, zda a jak se jí zkoumaná dokumentace vymyká, zda by sám v předestřené situaci (za konkrétně daných skutkových okolností) postupoval stejně či jinak (a jak) atp. Tím ovšem jeho úloha končí a je dále na soudu, jak s uvedenými odbornými zjištěními naloží po právní stránce. S odkazem na výše zmíněnou problematiku zadávání znaleckého posudku k otázkám skutkovým, nikoli právním (bod 19), podle Ústavního soudu nelze po znalci požadovat odpověď na otázku, zda obsah zdravotnické dokumentace splňuje zákonem předepsané náležitosti. Úvaha, zda lze zjištěnou skutečnost subsumovat obsahu právní normy, je otázkou právní, kterou náleží zodpovědět soudu, neboť jedině ten je k tomu nadán potřebnou pravomocí i odpovědností.

VII. a) C. Důkazní břemeno účastníků medicínských sporů

27. Z hlediska rozložení důkazního břemene mezi účastníky civilního řízení sporného platí obecné pravidlo, podle kterého „[r]ozsah důkazního břemene, tedy okruh skutečností, které konkrétně musí ten který účastník prokázat, zásadně určuje hmotněprávní norma, to znamená právní předpis, který je na sporný vztah aplikován“ (srov. rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 23 Cdo 1722/2012 ze dne 28. 8. 2013). Tradiční pravidlo zní, že ten, kdo tvrdí, také prokazuje. Existují ovšem okolnosti, které mohou výjimečně odůvodnit modifikaci tohoto obecného pravidla.

28. V některých typech sporů se důkazní břemeno účastníka (zpravidla žalobce) z povahy věci může stát neúnosným bez jeho viny. Typicky jde například o určení výše náhrady škody, jejíž základ byl prokázán [srov. nález sp. zn. II. ÚS 1430/13 ze dne 24. 7. 2014 (N 143/74 SbNU 215) či nález sp. zn. II. ÚS 321/98 ze dne 5. 5. 1999 (N 67/14 SbNU 83)], anebo právě o medicínskoprávní spory, které jsou specifické a z hlediska zásady rovnosti účastníků (Čl. 37 odst. 3 Listiny) často od počátku nevyvážené. Tím nemá být řečeno, že jsou typy řízení, v nichž se důkazní břemeno takzvaně obrací automaticky. Nejde o jev pravidelný, do důkazně svízelného postavení se v nich ovšem žalobce dostává častěji a obecné soudy si i s takovými situacemi musejí umět poradit s citem pro věc – například zvážit *ad hoc*, zda jimi souzený případ nevyžaduje zvláštní procesní přístup (JIRSA, J. HAVLÍČEK, K. *Dokazování – úvahy o teorii a praxi. 1. vydání.* Praha: Wolters Kluwer ČR, 2021, s. 221–223). Je totiž porušením principu rovnosti zbraní, je-li účastníku řízení uloženo nesplnitelné důkazní břemeno [viz nálezy sp. zn. Pl. ÚS 37/04 ze dne 26. 4. 2006 (N 92/41 SbNU 173; 419/2006 Sb.), sp. zn. I. ÚS 173/13 ze dne 20. 8. 2014 (N 156/74 SbNU 333)].

29. Z procesního hlediska se výjimečná nerovnováha účastníků medicínskoprávních sporů projevuje právě ve významu řádného vedení zdravotnické dokumentace jako potenciálního důkazu klíčové povahy; jehož podoba a existence je v rukou pouze jedné z budoucích procesních stran. Nesplnění této povinnosti se proto může podle konkrétních okolností věci projevit v úvaze soudu o přenesení důkazního břemene na toho, kdo zdravotní dokumentaci nevedl řádně, neboť vlivem neúplné zdravotnické dokumentace se důkazní břemeno může stát pro žalobce (pacienta) neúnosným [viz k tomu dále nebo i příklady z německé soudní praxe v odborné literatuře – není-li určitý lékařský zákrok řádně dokumentován, má se za to, že nebyl proveden (HOLČAPEK, T. *Dokazování v medicínskoprávních sporech. 1. vydání.* Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011, s. 104–106, 157, 195.)].

30. Proto Ústavní soud v bodě 61 nálezu sp. zn. IV. ÚS 14/17 ze dne 9. 5. 2018 (N 84/89 SbNU 269) judikoval, že stojí-li v medicínském sporu na jedné straně pacient tvrdící, že mu protiprávním jednáním poskytovatele zdravotních služeb vznikla újma, a na straně druhé poskytovatel zdravotních služeb, který porušil svou povinnost vést řádně zdravotnickou dokumentaci pacienta, jsou důkazní možnosti procesních stran reálně nerovnovážné. V takovém případě je soud povinen zvážit obrácení důkazního břemene ohledně prokazování (ne)splnění některého z předpokladů odpovědnosti za újmu (nejčastěji existence protiprávního jednání – postupu *non lege artis*).

31. V citovaném nálezu Ústavní soud současně dodal, že obrácení důkazního břemene představuje prostředek *ultima ratio* a je namístě jen tehdy, nelze-li tvrzení pacienta prokázat ani uložením vysvětlovací povinnosti protistraně podle § 129 odst. 2 o. s. ř. [v podrobnostech srov. usnesení sp. zn. I. ÚS 1919/08 ze dne 12. 8. 2008 (U 10/50 SbNU 451), body 37–40 nálezu sp. zn. IV. ÚS 14/17 a v nich citované usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 30 Cdo 1144/2014 ze dne 28. 6. 2016, na něž navazuje usnesení Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 3312/16 ze dne 8. 11. 2016]. V podobném duchu se nese i judikatura Nejvyššího soudu, který k vysvětlovací povinnosti v rozsudku sp. zn. 22 Cdo 883/2010 ze dne 16. 12. 2011 uvádí, že přednese-li strana zatížená důkazním břemenem alespoň „opěrné body“ skutkového stavu a zvýší tak pravděpodobnost svých skutkových tvrzení (vyvolá pochybnost o správnosti postupu), nastupuje vysvětlovací povinnost protistrany, jejíž nesplnění má mít za následek hodnocení důkazu v neprospěch strany, která vysvětlovací povinnost nesplnila. Dále lze ještě doplnit závěr nálezu sp. zn. I. ÚS 3937/18, podle kterého zdravotnické zařízení nemůže procesně těžit z nedostatků ve vedení zdravotnické dokumentace.

32. Z dosud uvedeného tedy plyne, že neobsahuje-li zdravotnická dokumentace zákonem stanovené náležitosti (přičemž jde o otázku právní – viz bod 26), v důsledku čehož žalobci hrozí neúspěch pro neunesení důkazního břemene k tvrzení vzniku újmy na zdraví, je důvodné, aby soud sáhl k *ultima ratio* prostředku a takzvaně obrátil důkazní břemeno (přenesl je bez formálního rozhodnutí na účastníka, na němž by za běžných okolností neleželo). Spravedlivým výsledkem řízení nemůže být zamítnutí žaloby za situace, kdy se žalobce v důkazní nouzi ocitl v důsledku porušení (byť sekundární) povinnosti poskytovatelem zdravotní péče, který ze svého pochybení nesmí fakticky těžit. Následkem obrácení (přenesení) důkazního břemene na poskytovatele zdravotních péče je presumpce protiprávního jednání jako jednoho z předpokladů vzniku újmy na zdraví (postupu *non lege artis*), neprokáže-li žalovaný zdravotnický subjekt opak. Jakkoli se uvedený závěr může zdát nepřiměřeně znevýhodňující poskytovatele zdravotní péče, je jen logickým vyústěním skutečnosti, že je to poskytovatel zdravotní péče (a nikdo jiný), kdo má existenci takového důkazu (který může podle okolností svědčit i v jeho prospěch) pro případ soudního sporu v rukou.

VII. b) Aplikace obecných východisek na projednávaný případ

33. Na základě výše formulovaných obecných zásad Ústavní soud napadená rozhodnutí přezkoumal a shledal, že obecné soudy jimi porušily práva stěžovatele plynoucí z čl. 36 odst. 1 a čl. 37 odst. 3 Listiny. Jak bude rozvedeno dále, Ústavní soud spatřuje ve věci vady v procesu dokazování a extrémní nesoulad mezi skutkovými zjištěními a právními závěry nalézacího a odvolacího soudu, které navzdory jejich ústavněprávní závažnosti nenapravit ani Nejvyšší soud.

34. Obecné soudy dospěly po provedeném dokazování k závěru, že stěžovatelem tvrzený postup vedlejšího účastníka *non lege artis* s ohledem na strohost lékařské zprávy nebude možné objasnit a současně že soudní znalkyně MUDr. J. H. v postupu vedlejšího účastníka (z podkladů, které měla k dispozici) nedostatky neshledala, následkem čehož byla žaloba stěžovatele zamítnuta pro neunesení důkazního břemene. To je podle Ústavního soudu právní závěr předčasný; povinností obecných soudů bylo s ohledem na výše uváděnou judikaturu zvážit pro zachování principu rovnosti účastníků možnost obrácení důkazního břemene. Jak přitom plyne z výše uvedených citací (body 3–5), byly si obecné soudy samy nezávinně důkazní nouze stěžovatele vědomy a měly potřebu ji zohlednit. Namísto promítnutí nastalé procesní situace v meritu věci ji však zohlednily při rozhodování o náhradě nákladů řízení („odpuštěním“ povinnosti nahradit náklady řízení vedlejšímu účastníkovi prostřednictvím nákladové moderace podle § 150 o. s. ř.).

35. Úvodem je třeba zdůraznit, že vedlejšímu účastníkovi – v souladu s ustálenou rozhodovací praxí – není z právního hlediska vytýkána samotná chyba v diagnóze. I podle stěžovatelem odkazovaného trestního usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 7 Tdo 219/2005 ze dne 22. 3. 2005 není pro právní hodnocení postupu jako (*non*) *lege artis* chyba v diagnóze podstatná sama o sobě; podstatné je, spočívá-li v závažném porušení lékařských postupů při jejím určování (např. nevyužitím dostupných diagnostických metod). Obecné soudy proto dospěly k odůvodněnému závěru, že vedlejšímu účastníkovi nelze jako protiprávní jednání vytýkat chybné stanovení diagnózy jako takové. Ze závěrů znalkyně (čl. 54–57 spisu nalézacího soudu) sice plyne, že s ohledem na další vývoj zdraví stěžovatele (opětovný výskyt útvaru na témže místě) se již v době jeho vyšetření vedleším účastníkem musel vyskytovat v těle maligní melanom (který mu byl později diagnostikován), tato skutečnost však sama o sobě neznamená, že je nárok stěžovatele opodstatněný.

36. Pozornost byla proto správně upřena k průběhu a okolnostem vyšetření a ošetření stěžovatele vedleším účastníkem pro zodpovězení otázky, zda při stanovování diagnózy lékař nepostupoval nedbale či z pohledu poznatků lékařské vědy jinak nestandardně a zda chyba v diagnóze není důsledkem tohoto vadného postupu. Předmětem dokazování bylo především objasnění otázky, zda vedlejší účastník postupoval *non lege artis*, neodeslal-li vzorek ošetřeného kožního útvaru z čela stěžovatele k histopatologickému vyšetření, které by patrně vedlo k dřívějšímu odhalení výskytu zhoubného nádoru (viz shora bod 2). Obecné soudy na jeho základě dospěly k závěru, že ze zjištěných skutečností nelze takové pochybení prokázat; nezabývaly se však dostatečně otázkou, proč tomu tak je a co z toho má plynout.

VII. b) A. Podklady pro vypracování znaleckého posudku a jeho hodnocení soudem

37. Již před zadáním znaleckého posudku si musí soud položit otázku, existuje-li vůbec dostatek podkladů pro znalecké zkoumání a pro to, aby jeho výsledek mohl mít pro objasnění skutkového stavu přínos. V projednávané věci s ohledem na dostupné (či spíše nedostupné) podklady nemohlo být překvapivé, že většina odpovědí soudní znalkyně bude založena na domněnkách. Například na otázku, zda se může zaměřit na samotné vyšetření a zodpovědět, na co se lékař stěžovatele ptal a jak jej prohlédl, znalkyně odpověděla, že to nebylo zaznamenáno v dokumentaci. Na otázku týkající se popisu kožního útvaru při předmětném vyšetření znalkyně také nedokázala odpovědět a zmínila, že popis nebyl v dokumentaci přesněji uveden. Přínos takto provedeného

znaleckého zkoumání pro výsledek daného řízení Ústavní soud vnímá jako přinejmenším diskutabilní. Svou výhradu přitom nesměruje vůči soudní znalkyni jako renomované odbornici v oboru, která se pouze snažila dostát své povinnosti a splnit soudem učiněné zadání, nýbrž vůči obecným soudům, které po inventuře skutkových tvrzení a důkazních návrhů nezacílily znalecké zkoumání (vyhodnotily-li je vzhledem k nedostatku podkladů vůbec jako potřebné) odpovídajícím směrem (viz dále body 42 a následující).

38. Nicméně i z takto zadaného a k důkazu provedeného znaleckého posudku bylo možné nějaká skutková zjištění učinit a promítnout je v právních závěrech. Z dále předestřených úvah však podle Ústavního soudu vyplývá, že mezi odbornými závěry znalkyně a právními závěry obecných soudů vznikl rozpor, který je třeba odstranit.

39. Před nalézacím soudem znalkyně vypověděla, že samotné klinické vyšetření (bez následného histopatologického) stačí „*v typických případech a u jinak nerizikových pacientů*“ (bod 11 rozsudku nalézacího soudu *in fine*). Současně uvedla, že do nejrizikovější skupiny pro výskyt melanomu patří muži nad 55 let (bod 12 téhož rozsudku).

40. Z nesporných skutkových zjištění přitom plyne, že stěžovatel (jak sám tvrdí a lékař podle obsahu spisu nerozporuje) referoval vytvoření útvaru na čele za dobu cca 2 měsíců a je to muž spadající svým věkem do rizikové skupiny (podle obecnými soudy dosud opomenutého vyjádření soudní znalkyně). Přesto k němu vedlejší účastník nepřístupoval se zvláštní obezřetností a soudní znalkyně jeho postup přes zmíněné vyjádření o rizikové skupině pacientů za chybný neoznačila. Postup vedlejšího účastníka nezpochybnila, učinila tak ovšem s dovětkem, že vzhledem k neexistenci popisu či fotografického zachycení předmětného útvaru nemůže s jistotou určit, zda útvar nevykazoval faktory vedoucí k nutnosti histologického vyšetření.

41. Z dosud provedeného dokazování tak podle Ústavního soudu není zřejmé, proč neměl být stěžovatel (na základě výše uvedených nesporných zjištění) z odborného hlediska považován za rizikového pacienta a neměl tak být podroben důkladnějšímu vyšetření (které by zřejmě správnou diagnózu odhalilo).

VII. b) B. Důkazní nouze stěžovatele jako žalobce (pacienta)

42. Bez ohledu na posledně uvedené je v projednávané věci nejpodstatnější, že dosavadní neúspěch stěžovatele v řízení je zapříčiněn důkazní nouzí způsobenou tím, že předmětná lékařská zpráva (založená na čl. 69 spisu nalézacího soudu) neobsahuje téměř žádné informace, ačkoli mezi zákonem stanovené povinnosti lékaře při poskytování zdravotní péče patří i řádné vedení zdravotnické dokumentace (viz výše body 24–26). Obecné soudy žalobu stěžovatele zamítly na základě zjištění, že ustanovená znalkyně nedospěla k jednoznačnému závěru o postupu *non lege artis* ze strany vedlejšího účastníka. Z jejího odůvodnění nicméně vyplývá pouze to, že postup vedlejšího účastníka shledává *lege artis* v důsledku nedostatku informací, z nichž by mohla učinit závěr jiný.

43. Je zřejmé, že v souzené věci se nepodařilo a zřejmě již nepodaří objasnit/prokázat zásadní skutečnost – velikost a vzhled původního kožního útvaru (žádným z účastníků řízení před obecnými soudy nebyl zachycen fotograficky ani písemným slovním popisem). Stěžovatel tvrdí a nemá jak prokázat, že vedlejší účastník postupoval nedbale, vedlejší účastník tvrdí (a dosud nemusel prokazovat) opak. Lékařská zpráva vlivem své

strohosti neprokazuje ani jednu z předestřených verzí, přínosný z hlediska objasnění skutkového stavu není vlivem nedostatku relevantních podkladů ani znalecký posudek (viz bod 37 výše).

44. Přichází proto na řadu otázka, zda vedlejší účastník neporušil zákonnou povinnost řádného vedení zdravotnické dokumentace. V případě zjištěného pochybení by totiž – jak plyne z judikatury Ústavního soudu, podpořené i doktrínou (viz výše shrnutá obecná východiska) – musela následovat úvaha soudu, kterého z účastníků má břemeno (ne)prokázání skutkových tvrzení tížit; který z nich má být poučen o nutnosti doplnit důkazní návrhy pod „sankcí“ neúspěchu ve sporu.

45. V důsledku obrácení důkazního břemene se presumuje postup lékaře *non lege artis*, ledaže by podal důkaz opaku; jinými slovy, jde důkazní nouze (důkazní břemeno) k tíži toho, kdo ji způsobil. V neúnosné důkazní situaci se nevyhnutelně může ocitnout i lékař (jemuž je rozhodnutím soudu o obrácení důkazního břemene nově uložena povinnost prokázat, že ve skutečnosti postupoval *lege artis*); v jeho případě jde ovšem o následek vlastního protiprávního jednání (porušení jiné povinnosti související s poskytováním zdravotní péče). Případné obrácení důkazního břemene tak ve skutečnosti nevyvážené postavení procesních stran narovnává. V konkrétních podmínkách souzené věci by to znamenalo, že případný neúspěch by vedlejšího účastníka stíhal nikoli proto, že by byl v řízení prokázán jeho postup *non lege artis*, nýbrž že se jemu nepodaří prokázat, že *lege artis*, tedy v souladu s § 4 odst. 5 zákona o zdravotních službách, postupoval.

46. V projednávané věci jde tedy o úvahu, nakolik by se důkazní a procesní situace účastníků změnila v případě, kdyby lékařská zpráva obsahovala více informací (kdyby například vedlejší účastník uvedl v lékařské zprávě o několik slov více a alespoň popsal ošetřovaný útvar). Jinými slovy je nutno posoudit, jaké informace lékařská zpráva mohla a měla podle zákona obsahovat, zda je obsahovala, a pokud ne, jaké důvody vedlejšího účastníka k jejich neuvedení v lékařské zprávě vedly a zda jsou relevantní pro úvahu soudu o (ne)obrácení důkazního břemene. Ústavní soud tedy i s ohledem na svoji dřívější judikaturu dospívá k závěru, že neobsahuje-li zdravotnická dokumentace zákonem stanovené náležitosti, v důsledku čehož žalobci hrozí neúspěch pro neunesení důkazního břemene k tvrzení vzniku újmy na zdraví, je obecný soud – v souladu se zachováním principu rovnosti účastníků podle čl. 37 odst. 3 Listiny základních práv a svobod – než sáhnout k *ultima ratio* prostředku a rozhodnout o obrácení důkazního břemene. Následkem rozhodnutí soudu o obrácení důkazního břemene je pak presumpce postupu *non lege artis*, neprokáže-li žalovaný poskytovatel zdravotní péče opak.

47. Obecné soudy se v souvislosti s posouzením obsahu lékařské zprávy obrátily na soudní znalkyni, která její stručnost přičítala zavedené praxi a personálnímu vytížení kožních lékařů. Z protokolu o jednání odvolacího soudu (čl. 126 spisu nalézacího soudu) plyne, že k dotazu, zda je běžné, že se do zprávy o zdravotním úkonu (lékařské zprávy) zapisuje také tvar zkoumaného útvaru, jeho velikost, zbarvení apod., znalkyně uvedla: „Zdravotnická dokumentace je jednou věcí a klinická praxe věcí druhou. Správně by zde měl být popis tohoto útvaru a doba, po kterou se na tom místě vyskytuje, realita je však taková, že nejzásadnější je stanovení diagnózy, neboť z toho se odvíjí další kroky. Vím to z vlastní zkušenosti, kdy k nám od dermatologů na kliniku chodí pacienti, jak takové zdravotní dokumentace vypadají“ (podobně znalkyně bagatelizuje i svou publikační činnost jako pouhé „teoretické závěry“ – viz bod 17 rozsudku odvolacího soudu).

48. V uvedené citaci se zřetelně ukazuje rozdíl mezi úlohou znalce a soudu. Je logické, že soudní znalkyně projeví pochopení pro obecně neutěšenou personální situaci dermatologů v regionu a strohost lékařské zprávy v jejím důsledku označí za běžnou a omluvitelnou. Z právního hlediska jde však o faktor irelevantní, nepřístupný-li k němu konkrétní zvláštní události, jako například bezprostřední krizová situace, naléhavé poskytnutí péče jinému pacientovi, omezená přístrojová kapacita apod. (srov. k tomu poslední větu bodu 25 nálezu sp. zn. I. ÚS 3937/18: „*Rovněž je notoricky známo, že je-li pacient hospitalizován v pátek, až na výjimky je operován nejdříve v pondělí. Postup lege artis však musí být nepochybně stejný v pracovních dnech i ve dnech pracovního klidu.*“). Uvedená úvaha již náleží soudu, nikoli znalci – jeho úkolem není znát do detailu právní souvislosti souzené věci. Ústavní soud navíc neshledává nic odborného na posouzení, kolik informací o zdravotním stavu pacienta (či zda vůbec nějaké) zkoumaná lékařská zpráva obsahuje; i laikovi je zřejmé, že není-li v lékařské zprávě uvedeno nic, nedozví se z ní nic ani soud (tím méně může čekat, že chybějící zjištění nahradí soudní znalec).

49. Obecné soudy sice uvedené vyjádření znalkyně nevzaly nekriticky za své a v lékařské zprávě nedostatky shledaly (viz body 4 a 5 výše), svá zjištění však uspokojivě nepromítly do právních úvah, jestliže je zohlednily v rozporu s judikaturou Ústavního soudu (znovu nálezu sp. zn. IV. ÚS 14/17) pouze v rozhodnutí o nákladech řízení, nikoli o meritu věci. Jejich úkolem v dalším řízení tedy bude především posoudit, zda vedlejší účastník porušil zákonnou povinnost řádného vedení zdravotnické dokumentace. V řízení dosud nebylo přesvědčivě vyloučeno, že stěžovatel neunáší důkazní břemeno v důsledku porušení povinnosti vedlejšího účastníka, což by soud nutně muselo vést k (odůvodněné) úvaze o tom, je- či není-li namístež obrátit důkazní břemeno účastníků.

50. Závěrem Ústavní soud poukazuje i na rázný (přesto blíže neodůvodněný) závěr nalézacího soudu, podle kterého je odpovědností pacienta (stěžovatele) aktivně obeznámit ošetřujícího lékaře se svou osobní a rodinnou anamnézou (bod 28 rozsudku). Jde sice o výklad podústavního práva [§ 4 odst. 5 vs. § 41 odst. 1 písm. d) zákona o zdravotních službách (podobně jako i obecnější § 2643 odst. 1 vs. 2 občanského zákoníku)], který mu nepřísluší, přísluší mu však trvat na tom, aby šlo o výklad odůvodněný, zohledňující výchozí slabší postavení pacienta jako laika ve stresové životní situaci a vypořádávající konkurenční výkladové přístupy. Například komentářová literatura totiž podle dále uvedené citace ve vztahu § 2643 občanského zákoníku tenduje spíše k opačnému přístupu: „*Co má být v konkrétním případě potřebným údajem, je mnohdy ze strany ošetřovaného velmi složitě určitelné. I přes formulaci komentovaného ustanovení je zde namístež klást zásadní roli poskytovateli jako odborníkovi v oboru, který by se na takové údaje měl vyptat.*“ [HOLČAPEK, T., ŠUSTEK, P. Komentář k § 2643. In ŠVESTKA, Jiří, Jan DVOŘÁK, Josef FIALA aj. Občanský zákoník: Komentář, Svazek VI, (§ 2521-3081) [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2022-4-6]. ASPI_ID KO89_f2012CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.]. Kromě uvedeného je namístež zohlednit také další právní úpravu, podle které je rodinná anamnéza údajem určeným k zaznamenání ve zdravotnické dokumentaci [viz § 53 odst. 2 písm. e) zákona o zdravotních službách i § 1 odst. 1 písm. g) prováděcí vyhlášky č. 98/2012 Sb., o zdravotnické dokumentaci, ve znění pozdějších předpisů], nebo vyjádření soudní znalkyně, která vedle věku jmenovala mezi rizikovými faktory právě rodinnou anamnézu. To vše jsou okolnosti podstatné pro úvahu soudu, zda je povinností lékaře zjistit pacientovu anamnézu, nebo je odpovědností pacienta aktivně ji lékaři přednést; z odůvodnění nalézacího soudu ovšem není patrné, jak se v jeho úvaze promítly.

VII. Závěr

51. Ústavní soud na základě výše uvedených důvodů po projednání věci mimo ústní jednání bez přítomnosti účastníků ústavní stížnosti vyhověl a napadená rozhodnutí zrušil podle § 82 odst. 3 písm. a) zákona o Ústavním soudu.

52. Na obecných soudech nyní bude, aby doplnily dokazování ve smyslu odstranění výše zmíněného rozporu, zvážily takzvané obrácení důkazního břemene a případně poskytly účastníkům potřebná procesní poučení. V řízení podle Ústavního soudu zůstaly nezodpovězeny otázky, jak by v předestřeném případě postupovala sama znalkyně, zda by stěžovatele za jím popsanych okolností vnímala jako rizikového pacienta či nikoli, zda a oč by případně průběh vyšetření stěžovatele a k němu zhotovovanou lékařskou zprávu doplnila. A aby podle výsledků doplněného dokazování následně – zůstane-li skutkový stav i nadále blíže neobjasněn – uvážily, komu má jít jeho nedostatečné zjištění k tíži a toho účastníka vyzvaly k doplnění případných dalších důkazních návrhů; v případě neunesení důkazního břemene pak bude účastník, jehož bude podle úvahy soudu tížit, odsouzen k neúspěchu v řízení.

Poučení: Proti rozhodnutí Ústavního soudu se nelze odvolat.

V Brně dne 28. června 2022

Jaromír Jirsa
předseda senátu